

si dovoluje Vás pozvat na seminář

„Práva a povinnosti při umístění dítěte do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc“

Instituce akreditovaná u Ministerstva vnitra ČR
Akreditace Ministerstva práce a sociálních věcí

Termín a místo konání: 27. srpna 2026 od 9:00
online

Lektor: JUDr. Ing. Radovan Dávid, Ph.D.

sedmnáctiletá praxe asistenta soudce Ústavního soudu, osmnáctiletá praxe lektora právnických fakult v Brně a Bratislavě, patnáctiletá praxe v oblasti vzdělávání úředníků, člen Světové organizace pro rodinné právo, čestný člen Profesní komory sociálně-právní ochrany dětí, člen redakční rady Juridical Analytical Journal, autor desítek článků, monografií (mimo jiné učebnice rodinného práva a civilního práva procesního) a komentářů (mimo jiné k občanskému zákoníku, občanskému soudnímu řádu, zákonu o zvláštních řízeních soudních a exekučnímu řádu)

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP) představují specifický institut českého práva, který umožňuje zajistit dítě v krizové situaci, kdy je ohrožen jeho život, zdraví nebo základní vývoj. Jejich smyslem je vytvořit dočasné, bezpečné prostředí a poskytnout dítěti potřebnou péči, dokud není možné stabilizovat rodinnou situaci nebo nalézt jiné, dlouhodobější řešení. Tento postup je upraven především v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a úzce souvisí s úpravou rodičovské odpovědnosti v občanském zákoníku. Pracovníci OSPOD i samotná zařízení přitom musí striktně respektovat nejen zákonné podmínky, ale i mezinárodní závazky – zejména **článek 3 Úmluvy o právech dítěte** (nejlepší zájem dítěte), **článek 9** (oddělení od rodičů pouze v nezbytných případech) a **článek 12** (právo dítěte být slyšeno). Výbor OSN pro práva dítěte ve svých obecných komentářích zdůrazňuje, že pobyt dítěte mimo rodinu má být pouze krajním opatřením a vždy dočasným řešením. V praxi to však vyvolává složitá dilemata – jak rychle reagovat na ohrožení, jak informovat rodiče, jak zajistit právo dítěte na kontakt s rodinou a jak postupovat při ukončení pobytu. Seminář přinese systematický výklad právní úpravy, konkrétních povinností pracovníků OSPOD, zařízení i rodičů a dítěte samotného. Pozornost bude věnována i judikatuře Ústavního soudu a ESLP, která ukazuje hranice zásahu do rodinného života. Cílem je vybavit účastníky nejen právní znalostí, ale i praktickými dovednostmi, aby dokázali chránit práva dítěte a současně postupovali v souladu se zákonem i mezinárodními standardy.

Po absolvování programu bude účastník schopen:

- vysvětlit právní rámec umístění dítěte do ZDVOP
- aplikovat podmínky dle zákona o SPOD (§ 42, § 42a)
- rozlišit kompetence OSPOD, soudu a zařízení
- vyhodnotit, kdy je možné dítě umístit bez souhlasu rodiče
- odkazovat na čl. 3, 9 a 12 Úmluvy o právech dítěte
- chápat doporučení Obecného komentáře č. 14 (nejlepší zájem dítěte)
- respektovat povinnost slyšet dítě a zohlednit jeho názor
- informovat rodiče o jejich právech a povinnostech
- nastavit právo dítěte na kontakt s rodinou během pobytu
- vyhodnotit délku pobytu a jeho ukončení dle zákona
- komunikovat s policií a zdravotnickými zařízeními
- dokumentovat rozhodující skutečnosti přezkoumatelně
- aplikovat judikaturu Ústavního soudu a ESLP
- rozeznat pochybení, která mohou vést k nezákonnému zásahu
- připravit doporučení pro prevenci a metodickou praxi

Dotazy, na něž by měl být kurz především zaměřen, lze posílat na kontaktní e-mail radovandavid@radovandavid.cz.

Obsah kurzu:**1. Úvod do problematiky ZDVOP**

- účel a smysl zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
- vymezení v zákoně o SPOD (§ 42)
- kdy je ZDVOP vhodným řešením a kdy ne
- ZDVOP jako dočasné opatření
- rozdíl oproti ústavní výchově
- rizika nadužívání institutu
- místo ZDVOP v systému ochrany dětí
- pohled mezinárodního práva
- zkušenosti z české praxe
- základní etická dilemata

2. Právní rámec v českém právu

- zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD – § 42 a násl.
- občanský zákoník – rodičovská odpovědnost (§ 858 a násl.)
- Listina základních práv a svobod – čl. 32
- procesní aspekty dle o. s. ř. a trestního řádu
- role soudu při přezkumu umístění
- role krajského úřadu a kontroly zařízení
- návaznost na školský a zdravotnický rámec
- právo rodiče na styk s dítětem
- povinnosti zařízení vůči OSPOD
- judikatura Ústavního soudu

3. Mezinárodní rámec a standardy

- Úmluva o právech dítěte (čl. 3, 9, 12, 20)
- Obecný komentář č. 14 (nejlepší zájem dítěte)

- Obecný komentář č. 12 (právo dítěte být slyšeno)
- Obecný komentář č. 5 (implementace práv dítěte)
- judikatura ESLP k oddělení dítěte od rodičů
- doporučení Rady Evropy k deinstitucionalizaci péče
- přístup Výboru OSN ke krátkodobým pobytům
- srovnání s praxí v jiných státech EU
- inspirace ze skandinávských modelů
- mezinárodní kritika nadužívání institucionální péče

4. Podmínky umístění dítěte do ZDVOP

- krizová situace ohrožující dítě (§ 42 zákona o SPOD)
- nutnost okamžité pomoci a nemožnost jiného řešení
- umístění s/bez souhlasu rodičů
- subsidiarita vůči jiným opatřením (pěstounská péče, krizová pomoc)
- role policie při předání dítěte
- zdravotní hlediska (ohrožení zdraví, zneužívání návykových látek)
- typické situace z praxe
- riziko nadužívání institutu
- právní následky nezákonného umístění
- dokumentace podmínek umístění

5. Práva dítěte v ZDVOP

- právo na důstojné zacházení (§ 42b zákona o SPOD)
- právo na kontakt s rodiči (Listina čl. 32, Úmluva čl. 9)
- právo být slyšeno (Úmluva čl. 12, Komentář č. 12)
- právo na vzdělání, zdravotní péči a volný čas
- ochrana před stigmatizací a sekundární viktimizací
- možnost vyjádřit se k pobytu
- právo na právní pomoc a zastupování
- přístup ke stížnostem a kontrole
- ochrana soukromí dítěte
- praktické příklady z českých ZDVOP

6. Povinnosti OSPOD

- rozhodování o návrhu umístění
- povinnost informovat rodiče
- povinnost slyšet dítě před rozhodnutím
- kontrola zařízení a podmínek pobytu
- povinnost vést dokumentaci (§ 54 zákona o SPOD)
- pravidelná revize důvodů umístění
- příprava podkladů pro soud
- spolupráce s policií a zdravotníky
- odpovědnost za nezákonný zásah
- metodická doporučení MPSV

7. Povinnosti ZDVOP

- péče o dítě dle § 42a zákona o SPOD
- zajištění stravy, ubytování, hygieny
- zajištění školní docházky
- povinnost vést spisovou dokumentaci
- informování OSPOD a soudu o vývoji
- ochrana soukromí dítěte

- možnost dítěte podat stížnost
- spolupráce s rodiči a rodinou
- povinnost hlásit závažné incidenty
- kontrola ze strany krajského úřadu

8. Práva a povinnosti rodičů

- právo na informace o dítěti
- právo na kontakt a návštěvy
- povinnost přispívat na výživu dítěte
- možnost podání návrhu na ukončení pobytu
- spolupráce s OSPOD a ZDVOP
- právo na právní pomoc
- respektování práv dítěte během pobytu
- soudní přezkum rozhodnutí OSPOD
- omezení rodičovských práv při ohrožení dítěte
- povinnosti rodičů vyplývající z občanského zákoníku

9. Role soudu a přezkum

- rozhodnutí soudu o dalším opatření (§ 42 odst. 6 zákona o SPOD)
- lhůty pro přezkum (do 24 hodin návrh, do 7 dnů rozhodnutí)
- právo rodičů účastnit se řízení
- právo dítěte být slyšeno soudem
- role opatrovníka dítěte
- judikatura Ústavního soudu ČR
- judikatura ESLP k oddělení dítěte
- kontrola proporcionality zásahu
- soudní odpovědnost státu za pochybení
- doporučení pro podání k soudu

10. Dokumentace a procesní aspekty

- spisová dokumentace dle § 54 zákona o SPOD
- záznam o přijetí dítěte do ZDVOP
- protokolace rozhovorů s dítětem a rodiči
- uchování důkazů o ohrožení dítěte
- GDPR a ochrana osobních údajů
- povinnost archivace
- transparentnost postupu
- přístup rodičů k dokumentaci
- pravidelná revize dokumentů
- kontrola kvality dokumentace

11. Rizika a pochybení v praxi

- nezákonné umístění dítěte
- nedostatečné slyšení dítěte
- omezení styku s rodiči nad rámec zákona
- absence soudního přezkumu
- nadužívání institutu ZDVOP
- záměna s ústavní výchovou
- nedostatečná dokumentace
- nedodržení mezinárodních závazků
- selhání komunikace s rodiči
- odpovědnost státu a OSPOD

12. Diskuse a závěr

- shrnutí práv a povinností všech aktérů
- doporučené postupy pro praxi OSPOD
- inspirace z judikatury a komentářů OSN
- sdílení zkušeností účastníků
- diskuse nad kazuistikami z praxe
- návrhy na metodické standardy
- doporučení pro prevenci pochybení
- reflexe etických dilemat
- inspirace pro další vzdělávání
- závěrečná reflexe účastníků